

گل کاری

هدف‌های رفتاری: پس از پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود که بتواند:

- ۱- گل کاری را تعریف کند.
- ۲- گل‌ها و گیاهان در هوای آزاد را طبقه‌بندی کند.
- ۳- گل‌ها و گیاهان باغچه‌ای را طبقه‌بندی کند.
- ۴- گل‌ها و گیاهان گل‌خانه‌ای را طبقه‌بندی کند.
- ۵- از گل‌هایی که به عنوان گل بریده استفاده می‌شوند، حداقل یک نمونه را تولید کند.
- ۶- از گل‌هایی که به عنوان گل بهاری استفاده می‌شوند، حداقل یک نمونه را تولید کند.
- ۷- از گل‌هایی که به عنوان گل درون‌خانه‌ای گل‌دار استفاده می‌شوند، حداقل یک نمونه را تولید کند.
- ۸- از گل‌هایی که به عنوان گل درون‌خانه‌ای برگ‌زینتی استفاده می‌شوند، حداقل یک نمونه را تولید کند.

مقدمه

گرچه دیرزمانی از پرورش و تولید گیاهان زینتی در ایران به صورت تجارتي نمی‌گذرد (حدود ۵۰ سال) اما با توجه به این که گل، یکی از بارزترین مظاهر زیبایی در طبیعت است، از دیر باز مورد توجه انسان بوده و همیشه از عطر و زیبایی آن به منظور رفع خستگی؛ شادی روح و انبساط خاطر و تزئین محیط زندگی خود استفاده کرده است. بالاخص امروزه که عوامل بسیاری نظیر پیشرفت صنعت و ماشینی شدن حیات در نتیجه دور افتادن انسان از دامن پُرطراوت طبیعت، هم‌چنین رشد بی‌رویه جمعیت؛ گسترده‌گی شهرها و تراکم شهرنشینی باعث شده‌اند که مردم نسبت به گذشته از گل و

گل کاری بیشتر استقبال کنند. و نیز برای زیبا سازی فضای سبز و پارک ها، اهمیت خاصی قائل شوند.

بر اثر این عوامل، این رشته از باغبانی (گل کاری) نه تنها به صورت علم بلکه به صورت فن و از همه مهم تر، به صورت هنری ظریف و زیبا خودنمایی می کند.

امروزه از گل در مراسم مختلف از سوگواری و عیادت بیماران گرفته تا جشن ها و عروسی ها و اعیاد مذهبی و ملی استفاده می کنند و این خود نشانگر رابطه ی تنگاتنگ روحی انسان با گل است.

گل کاری

نحوه ی کشت و پرورش گیاهانی را که از نظر شاخ و برگ، گل، میوه و یا شکل ظاهری آنان برای تزیین و زیبای مکان های مختلف (منزل - باغچه - فضای سبز و...) مورد استفاده قرار می گیرند گل کاری گویند.

شکل ۱-۹

۱- طبقه‌بندی گل‌ها و گیاهان زینتی

گل‌های هوای آزاد

در هوای آزاد (پارک‌ها و باغچه‌ها) علاوه بر چمن کاری؛ انواع گل‌ها؛ درختان و درختچه‌های زینتی نیز کاشته می‌شوند.

چمن کاری: با چمن کاری زمینه‌ی زیبایی برای گل کاری در باغچه‌های بزرگ و پارک‌ها و میادین ورزشی ایجاد می‌کنند.

گل‌ها و گیاهان باغچه‌ای:

خود به دو گروه بزرگ گیاهان علفی و چوبی تقسیم می‌شوند:

الف - گیاهان علفی: که به گروه‌های زیر تقسیم می‌شوند:

اول - گل‌های یک ساله: معمولاً به دو گروه گل یک ساله گفته می‌شود.

- گروهی که پس از کاشت بذر، در یک فصل رشد گل می‌دهند و به بذر می‌نشینند. مانند: آهار، اطلسی.

- گروهی که دو ساله یا چند ساله‌اند اما به دلیل از دست دادن زیبایی گل یا فرم بوته در سال‌های بعدی ارزش نگه‌داشتن ندارند. مانند: گل میمون، گل بنفشه.

دوم - گل‌های دو یا چند ساله: این گل‌ها می‌توانند دو سال یا بیشتر در زمین بمانند و اغلب در پاییز قسمت‌های هوایی آن‌ها از بین می‌رود و در بهار سال بعد از روی ریشه‌ی باقیمانده در خاک، گیاه جدید رشد می‌کنند مانند: تاج الملوک، گل انگشتانه.

گل‌های دارای پیاز مطبق، پیاز تُوپُر، ساقه‌ی زیر زمینی، ریشه‌ی گوشتی: در این گیاهان قسمت هوایی گیاه در پاییز از بین می‌رود و در مناطق گرمسیری اندام‌های زیرزمینی را در زمین باقی می‌گذارند و از خاک بیرون آورده در محیط مناسب نگه می‌دارند تا پس از سپری شدن زمستان دوباره در زمین بکارند. مانند: گلایل - کوکب.

ب - گیاهان چوبی: گیاهان چوبی که در هوای آزاد کاشته می‌شوند، سه‌دسته‌اند:

اول - درختان زینتی

که این گروه خود شامل سوزنی‌برگان و پهن‌برگان می‌باشند.

- سوزنی‌برگان (گیاهان همیشه سبز). مانند: سرو - کاج.

- پهن‌برگان (گیاهان خزان کننده). مانند: چنار - نارون.

دوم — درختچه های زینتی

که بیشتر جنبه‌ی تزینتی داخل چمن (تک کاری) یا حاشیه‌ای دارند (کپه کاری). مانند: انواع رُز، برگ نو، شمشاد.

سوم — پیچ‌ها

برخی چوبی و چند ساله‌اند (پیچ اناری) و برخی علفی و یکساله‌اند. (نیلوفر).

گل‌ها و گیاهان گل‌خانه‌ای

اول— گل‌های بریدنی: گل‌هایی هستند که پس از پرورش هر گیاه، تنها شاخه‌ی گل بریده شده‌ی آن به فروش می‌رسد. مانند: گلایل، داودی.

دوم — ارکیدها: به دلیل مشکل بودن پرورش آن‌ها و شرایط خاص پرورش از بین بیست هزار گونه، تنها تعداد کمی پرورش می‌یابند که رایج‌ترین آن‌ها کاتلیا و سیمبیدیوم است. سوم — سرخس‌ها: تنها برخی از آن‌ها به عنوان گیاه گلدانی پرورش می‌یابند. چهارم — کاکتوس‌ها و گیاهان گوشتی: گیاهانی هستند که به نقاط گرم و خشک سازگاری داشته و دارای تنوع بسیار زیادند.

از گیاهان گوشتی، می‌توان گل ساق عروس و خنجری را نام برد.

پنجم: گیاهان درون خانه‌ای: تنوع زیادی دارند و شامل دو گروه عمده‌اند:

الف — گیاهان گل‌دار مانند: نگوینسار — سینرر.

ب — گیاهان برگ زینتی مانند: حُسن یوسف، کروتون، مارچوبه، فیکوس.

از انواع گل‌ها گلایل به عنوان رایج‌ترین گل بریده در ایران؛ بنفشه به عنوان گل بهاری و سینرر به عنوان گل زینتی گل‌خانه‌ای و درون خانه‌ای گل‌دار و دیفن باخیا نیز به عنوان گل زینتی گل‌خانه‌ای و درون خانه‌ای برگ‌زینتی به شرح زیر توضیح داده می‌شوند: (شکل ۲-۹)

۱- گلایل^۱

اصل و مبدأ

در فلات ایران و در قسمت‌هایی از اروپا و آفریقا، گلایل به صورت وحشی در بهار و پاییز در مراتع به فراوانی یافت می‌شود.

۱- Gladiolus

شکل ۲-۹- ارقامی از گلایل

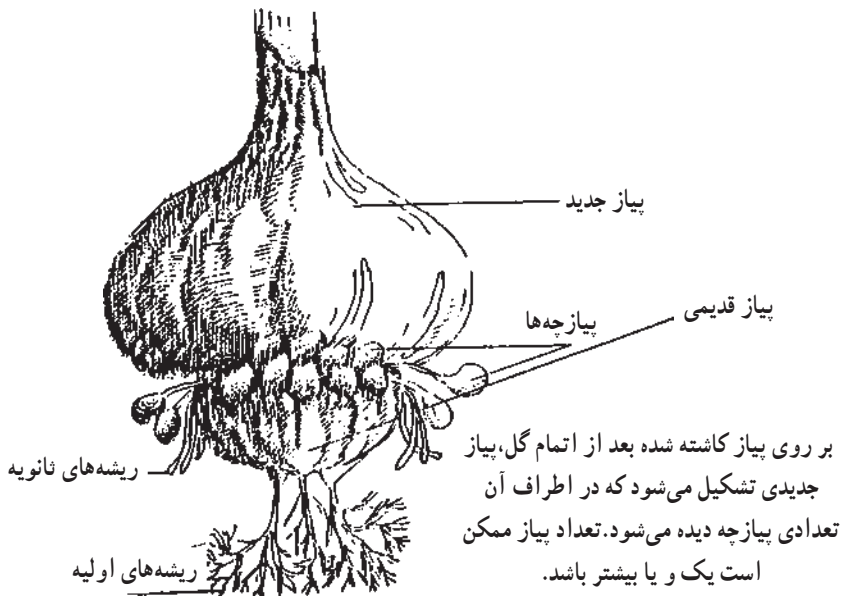
مشخصات گیاه‌شناسی

گلایول گیاهی است از خانواده‌ی زنبق^۱ مخصوص مناطق معتدل و خشک و بیلاقی؛ دارای برگ‌های خنجری شکل که رگبرگ‌هایی موازی در سرتاسر طول آن کشیده شده است. گل‌های آن دوجنسی هستند؛ یعنی اندام‌های نر و ماده در یک گل قرار دارند. پس از چند برگه شدن گیاه، ساقه‌ای محکم از وسط آن‌ها خارج می‌شود که در طول آن گل‌ها ظاهر می‌شوند. در ارقام مختلف گلایول، تعداد گل از یک تا بیست عدد متفاوت است که در یک جهت به صورت سنبله و در کنار هم قرار گرفته‌اند. و به مرور از پایین تک تک و یا با هم باز می‌شوند. فاصله‌ی گل‌ها کاملاً منظم و جهت گل‌ها نیز به یک‌سو است. ساقه در قاعده برجسته و پیازی شکل می‌شود که در واقع مخزنی برای تجمع مواد غذایی است و نوعی ساقه تغییر شکل یافته محسوب می‌شود. لذا اطلاق نام پیاز صرفاً به دلیل شباهت ظاهری آن به پیازهای دیگر بوده ولی پیاز حقیقی نیست و روی همین اصل در فارسی به آن پیاز تُوپُر (پداژه) می‌گویند.

قطعات پوشش گل شامل ۶ قطعه رنگین است که در دو دایره قرار گرفته‌اند. تعداد پرچم‌ها سه عدد و تخمدان، سه‌خانه‌ای است.

در بعضی ارقام، اندازه‌ی کاسبرگ‌ها بزرگ‌تر از گلبرگ‌ها بوده و گلبرگ بالایی مانند کلاه‌خودی عمل محافظت پرچم‌ها و مادگی را از صدماتی نظیر باران به عهده دارد.

گلابول دارای دو سیستم ریشه‌زایی است؛ بدین ترتیب که بعد از کاشت پیاز و جذب رطوبت؛ ریشه‌هایی از زیر طبق آن شروع به رشد می‌کنند که در حکم نگاهدارنده‌ی اولیه‌ی گیاه هستند. پس از چندین روز ریشه‌هایی ضخیم و گوشتی از بالای پیاز قدیمی و زیر طبق پیاز جدید که روی پیاز قدیم به وجود آمده، ظاهر می‌شوند که کار آن‌ها رساندن آب و غذا به برگ‌ها و گل‌هاست. بعد از مدتی این ریشه‌ها جای ریشه‌های قدیمی را گرفته و پیاز قدیمی نیز به مرور تحلیل رفته و کلیه‌ی مواد ذخیره‌ی خود را به پیاز جدید می‌دهد (شکل ۳-۹).

شکل ۳-۹- دو سیستم ریشه‌زایی در گلابول

آب و هوای مناسب

گلابول در مناطقی که دارای آب و هوای ملایم و تابستان‌های خشک باشند و نیز در مناطق بیلاقی، بهتر رشد می‌کند. گرمای هوا در تابستان باعث اختلال در سوخت و ساز پیازها شده، تولید پیازچه‌ها را در آن‌ها بسیار کم می‌کند و گاهی منجر به پوسیدگی سریع آن‌ها می‌شود. نواحی وسیعی در شمال کشور از گرگان گرفته تا آستارا و سواحل دریای خزر که در زمستان دارای آب و هوای نسبتاً گرم هستند و خاک غنی دارند، برای تولید گلابول کاملاً مناسبند، مشروط بر آن‌که ارقامی کشت شوند که پیاز آن‌ها نسبت به امراض قارچی مقاوم باشند.

خاک و کود

گلابول گیاهی است که برای رشد و نمو مناسب خود به دو عامل بیش از عوامل دیگر نیاز دارد. عامل اول، زمین سبک و شنی است که گیاه بتواند به اندازه‌ی کافی در آن فعالیت کرده و به حجم ریشه و تعداد پیازچه‌های خود بیفزاید.

عامل دوم، وجود مواد غذایی در خاک است که شدیداً در سوخت و ساز و تولید گل مؤثر است؛ بنابراین، گلابول گیاهی است کاملاً متوقع که اگر مواد غذایی به اندازه‌ی کافی در اختیار آن قرار گیرد، عملاً عامل اول (نوع خاک) در رشد و نمو آن تأثیر کمتری می‌گذارد، و مانند هر گیاه دیگری که نیاز به خاک حاصلخیز دارد، در خاک‌های مرطوب شاداب‌تر است و گل‌های آن مدت بیشتری می‌مانند؛ اما در عین حال هیچ‌گاه نباید آب به صورت راکد در اطراف ریشه و پیاز آن قرار گیرد. به همین منظور با شخمی عمیق مقداری ماسه حدود ۶۰-۵۰ درصد تا عمق ۲۰ سانتی متری خاک، اضافه می‌کنند.

به دلیل نیاز گلابول به زمین پوک و حاصلخیز، حدود ۴۰۰-۳۰۰ کیلو گرم کود دامی کاملاً پوسیده برای هر ۱۰۰ متر مربع زمین توصیه می‌شود که باید با شخمی عمیق، آن را زیر خاک کرد.

از نظر کودهای شیمیایی، کود ازته باعث رشد سریع برگ‌ها و طویل شدن ساقه‌ی گل دهنده گشته و از طرفی، ازت زیاد باعث عدم مرغوبیت گل‌ها شده و زمان گل‌دهی را به تعویق می‌اندازد.

کودهای فسفوری موجب تسریع در امر ریشه‌زایی و گسترش ریشه‌ها شده و در رشد پیاز و پیازچه‌ها نیز مؤثر است؛ لذا قبل از کاشت باید حدود ۳ کیلوگرم در هر ۱۰۰ متر مربع استفاده کرد. با توجه به این که گلابول به پتاس زیاد نیاز دارد، باید به اندازه‌ی فسفر کود پتاسی نیز استفاده شود که در مرغوبیت گل‌ها و مخصوصاً رنگ آن‌ها بسیار مؤثر است. مقدار مصرف کود ازتی، نصف پتاس و فسفر است. زیرا گلابول ازت مورد نیاز را بیشتر از کودهای دامی تأمین می‌کند. کودهای فسفوری و پتاسی را همزمان با کود دامی یعنی ۸-۷ ماه قبل از کاشت در پاییز به زمین می‌دهند و زمان مصرف ازت یک ماه تا دو ماه بعد از کشت است.

تکثیر

کاشت گلابول به دو صورت امکان پذیر است :

کاشت خطی یا نواری: در این روش پس از شخم و مالک کشیدن، با کولتیواتور یا پنجه غازی جوی‌هایی کم عمق و باریک در زمین ایجاد می‌کنند. سپس زمین را آب داده و به محض گاورو شدن پیازها را روی پشته‌ها و در کنار جوی می‌کارند و روی آن را می‌پوشانند. روش دیگر این است که ابتدا پیازها را کاشته و سپس آبیاری می‌کنند. فواصل ردیف‌ها ۵۰-۴۰ سانتی‌متر و روی ردیف‌ها فاصله‌ی پیازها از هم ۲۰-۱۰ سانتی‌متر است.

از این روش در کلیه‌ی کشورهای به منظور تولید گل و پیاز استفاده می‌شود، چنان‌چه هدف تولید، پیازچه‌ی گلابول باشد و بخواهند با ماشین آلات پیازها را برداشت کنند، جوی و پشته‌هایی عمیق شبیه آن‌چه برای گوجه‌فرنگی و سیب زمینی استفاده می‌شود، ایجاد می‌کنند که در این صورت سایر عملیات داشت نیز مکانیزه و راحت‌تر انجام می‌شود.

کاشت در کرت: در این روش که در ایران متداول است، پیازها را در کرت‌هایی به عرض ۲-۳ و طول ۱۲-۱۰ متر و به عمق متناسب با نوع خاک می‌کارند. کلیه‌ی عملیات شخم و تسطیح توسط بیل و شن کش صورت می‌گیرد. در این روش، آب به اندازه‌ی کافی به اعماق خاک نفوذ کرده و ریشه‌ها بهتر از آن استفاده می‌کنند. ولی از معایب این روش مصرف آب زیاد و سله بستن روی خاک و اشکال در جوانه زدن پیازها است که باعث خمیدگی ساقه اصلی و انحراف آن به جهات مختلف شده و دفع علف‌های هرز مشکل و مهم‌تر از همه، خسارات قارچ‌ها شدیدتر است.

داشت

آبیاری: به محض این‌که پیازها کاشته شدند، باید آن‌ها را آبیاری کرده و همواره زمین را مرطوب نگهداشت. وجود رطوبت، مخصوصاً در ماه اوّل رشد گیاه لازم است. فواصل آبیاری بستگی به نوع خاک و گرمی محیط دارد.

در زمین‌های رسی، فواصل آبیاری هر ۱-۹ روز و در زمین‌های سبک و شنی ۷-۶ روز یک‌بار است.

دفع علف‌های هرز: علف‌های هرز در مصرف مواد غذایی و رطوبت خاک با گلابول رقابت می‌کنند. زمانی که گیاه دو یا سه برگه شد، باید دفع علف‌های هرز صورت گیرد زیرا در غیر این صورت ممکن است شخص اشتباهاً پیازها را لگد کند. باید دقت کافی کرد تا به ساقه‌ی ترد گلابول صدمه وارد نشود و خاک اطراف پیاز تکان نخورده و ریشه‌ها پاره نشوند.

سله شکنی: در زمین‌های رسی سنگین، بعد از آبیاری، سطح زمین سله می‌بندد. چون خرد کردن سله ممکن است ریشه‌های ظریف گلابول را پاره کند. بهتر است قبل از کاشت ساختمان خاک را با دادن کودهای پوسیده یا ماسه اصلاح کرد.

در کشورهای پیشرفته برای این منظور و نیز جلوگیری از تبخیر آب مزرعه از مالچ^۱ استفاده می‌کنند. به طور کلی توصیه می‌شود که گلابول در زمینی سبک کشت شود تا نیاز به سله‌شکنی نباشد.

سایر عملیات داشت: دادن کود شیمیایی مایع، به منظور رفع کمبودهای احتمالی؛ مبارزه با آفات و بیماری‌ها؛ قیم زدن و خاک دهی پای بوته در مناطق بادخیز از دیگر عملیات داشت گلابول است.

برداشت و مورد استفاده

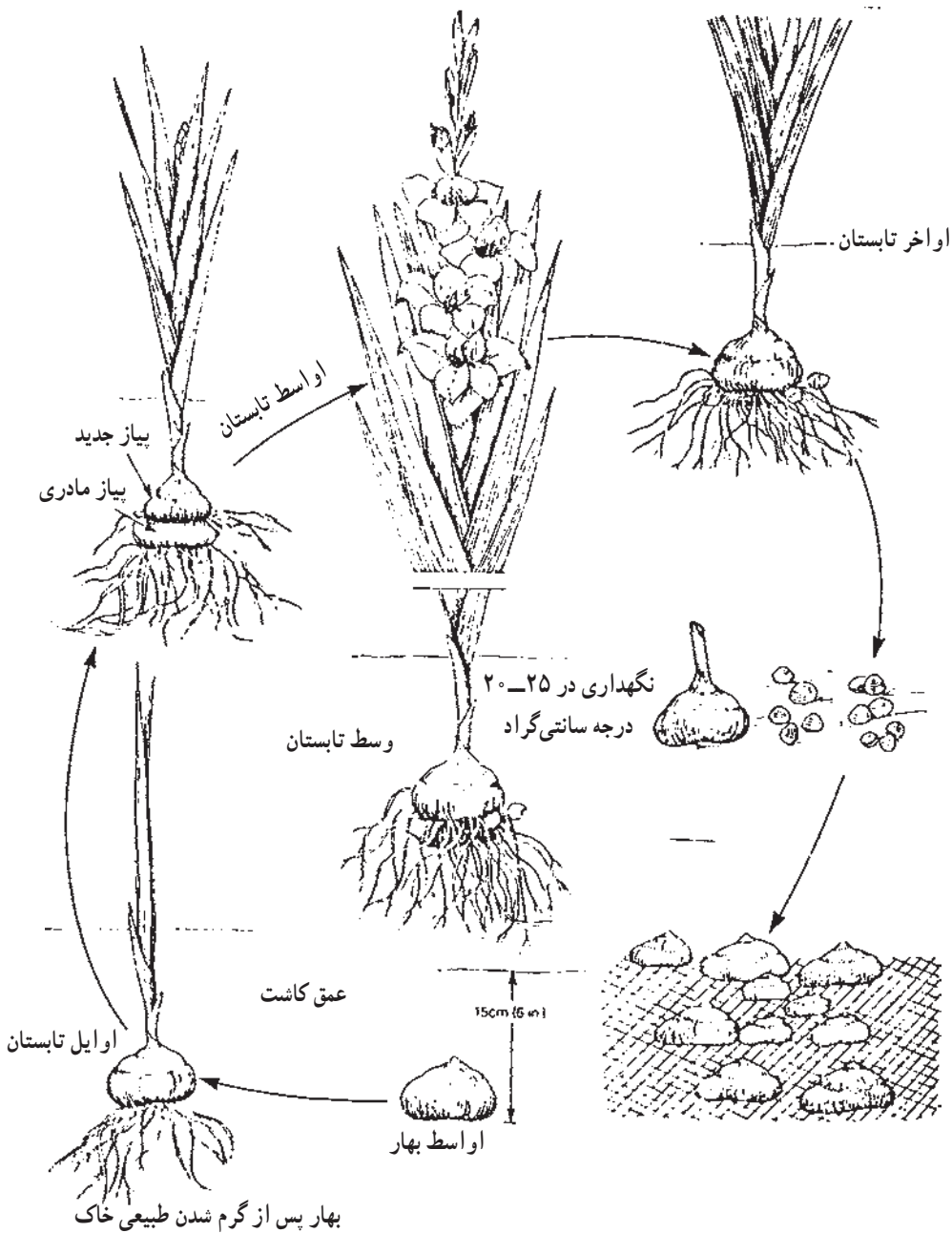
چنانچه دو ماه بعد از کاشت وسط برگ‌های گلابول را لمس کنید، یک برجستگی طولی احساس می‌شود که همان ساقه‌ی گل دهنده است و به زودی بیرون خواهد آمد. نظر به این که گل‌های بریده گلابول در آب بسیار بادوام هستند، گل‌ها را زمانی می‌چینند که به اصطلاح غنچه‌ها رخ کرده باشند یعنی گلبرگ‌ها بدون باز شدن نمایان باشند. چنان که کمی باز شوند در حین انتقال به بازار فروش گلبرگ‌های ظریف آن‌ها تاشده و از بازار پسندی آن‌ها کاسته می‌شود. ضمناً نحوه‌ی برداشت چنین است که ساقه‌ی گل دهنده را از پایین بوته با چاقویی تیز می‌برند و بیشترین مورد استفاده‌ی آن به عنوان گل بریده است.

در شکل ۳-۹ سیکل کامل یک ساله گلابول نشان داده شده است.

ارقام مهم گلابول

مختصین گل کاری بسته به منظورهای مختلفی گلابول را تقسیم بندی می‌کنند؛ از لحاظ اندازه گل‌ها؛ پیش رسی یا دیر رسی گل‌ها؛ زمان ظهور گل‌ها؛ طرز قرار گرفتن گل‌ها روی شاخه، از لحاظ رنگ گل‌ها و...

۱- مالچ مورد استفاده معمولاً کاه و کلش است.

شکل ۴-۹- سیکل یک ساله گلایول

در ایران نام گذاری اغلب ارقام جز چندین مورد، بیشتر بر اساس رنگ و شکل گل ها صورت می گیرد. نظیر قرمز آلبالویی، زرد یک دست، قرمز گیلانی و ...

بعضی از ارقام مهم موجود در ایران عبارتند
از:

رقم سانسوسی^۱: این رقم یکی از
محبوب‌ترین ارقامی است که کشت و کار آن در
کلیه‌ی گل‌کاری‌ها معمول است. گل‌های آن قرمز
اناری؛ درشت و به نحو زیبایی پشت سر هم از پایین
به بالا قرار دارند. گل‌ها به مرور باز می‌شوند و گل
بریده‌ی آن بسیار با دوام است (شکل ۹-۵).

رقم آلفرد نوبل^۲: در این رقم کنار گل‌ها
صورتی و گلوی گل سفید رنگ است. گل‌ها درشت
و کمی جدا از هم بر روی ساقه قرار می‌گیرند؛ پیاز
آن کاملاً مقاوم و مدت دوام گل بریده‌ی آن در آب،
زیاد است (شکل ۹-۶).

شکل ۹-۵- رقم سانسوسی

شکل ۹-۶- رقم آلفرد نوبل

۱- San Souci

۲- Alfred Nobel

۲- بنفشه فرنگی^۱

اصل و مبدأ

انواعی از بنفشه به صورت وحشی در کوهپایه‌های البرز و در شمال ایران و هم‌چنین در جنگل‌های گرگان می‌رویند (شکل ۷-۹).

مشخصات گیاه‌شناسی

گیاهی است از خانواده‌ی (Violaceae) علفی، از نظر گیاه‌شناسی چند ساله ولی در گل‌کاری

شکل ۷-۹- بنفشه فرنگی

به عنوان یک ساله مورد استفاده قرار می‌گیرد. بوته‌ی آن به ارتفاع ۱۰-۵ سانتی متر پُرشاخه و پراکنده دارای برگ‌های بیضی به رنگ سبز تیره که به وسیله‌ی دم‌برگ درازی روی یک ساقه‌ی کوتاه متصل است. دارای گلبرگ‌هایی با اندازه‌های نامساوی، پنج کاسبرگ؛ پنج گلبرگ؛ پنج پرچم؛ یک مادگی سه پرچه‌ای یک خانه‌ای و تخمک فراوان دارد. ضمناً دارای انواع پُر نیز هست. گل‌ها به رنگ‌های بسیار متنوع و ابلق دیده می‌شوند و قسمتی تیره رنگ در وسط آن است که بسیار جلب توجه می‌کند.

گل‌دهی آن در مناطق سرد و معتدل از اولین روزهای بهار تا اواخر بهار است.

آب و هوای مناسب

بنفشه، به هوای خنک احتیاج دارد و گیاهی است آفتاب دوست ولی در سایه آفتاب نیز به خوبی

۱- Viola

رشد می‌کند. بنفشه برای تکمیل رشد خود احتیاج به یک دوره‌ی سرما دارد و به همین دلیل بذر آن را در مرداد سال قبل می‌کارند تا در زمستان سرمای لازم را ببیند. لذا مقاوم به سرماست و می‌توان آن را در هوای آزاد خزانه کرد.

خاک و کود

بنفشه نیاز به خاک قوی دارد. یعنی خزانه‌ای که قرار است به بنفشه کاری اختصاص یابد، بهتر است در بهار با کود دامی پوسیده و شخم زدن تقویت شود تا در تابستان برای بذرکاری آماده باشد.

تکثیر

بسته به نوع آب و هوای مناطق مختلف، از اواسط تابستان تا اواسط پاییز بذر آن را در محل آفتاب‌گیر و در هوای آزاد در بستری که از خاک سیاه و سبک مخلوط با کود پوسیده دامی ترکیب یافته، به‌طور دستپاش یا خطی خزانه می‌کنند و روی بذرها را با کود و ماسه می‌پوشانند. پس از چند برگه شدن نشاءها بهتر است آن‌ها را به خزانه‌ی دوم منتقل کرده و با فاصله‌ی ۱۰ سانتی متر کشت کود تا پُر ریشه شود. نشاءها در مهر و آبان در محل اصلی کاشته شده و یا از اوایل اسفند ماه در جعبه‌هایی برای فروش به بازار عرضه می‌شود.

بدین ترتیب گل‌دهی بنفشه از اواخر زمستان شروع و در روزهای عید نوروز به حداکثر می‌رسد و با گرم شدن تدریجی هوا، اندازه گل‌ها کوچک‌تر و تعداد آن‌ها کاسته شده و ارتفاع بوته‌ها زیاد می‌شود که در این حالت زیبایی خود را از دست داده و باید به جای آن، گل‌های تابستانی کاشت.

عملیات داشت

از مهم‌ترین عملیات داشت بنفشه، آبیاری مرتب است، به طوری که سطح بستر خزانه همیشه مرطوب باشد. بالاخص آبیاری‌های اولیه تا دو برگه شدن بوته، بسیار مهم است و در صورت امکان بهتر است که از شلنگ و سرشلنگ با سوراخ‌های ریز استفاده شود. به طوری که آب به صورت قطرات بسیار ریز فرو ریزد. اگر از جوی آبیاری می‌شود، آبیاری با ملامت بسیار صورت گیرد تا بذور شسته نشده و در گوشه‌ای از کرت جمع نشوند.

وچین علف‌های هرز نیز از اهم عملیات داشت محسوب می‌شود.

موارد استفاده و بذرگیری

بنفشه برای کاشت در حاشیه‌ها و باغچه‌های سایه دار مناسب بوده و از آن برای زینت گل‌هایی که دیدگاه آن‌ها وسیع است، استفاده می‌شود. چون در بهار زودتر از همه‌ی گل‌ها شروع به گل دادن کرده و گل‌دهی آن دو ماه دوام دارد، در ردیف اول گل‌های بهاری محسوب می‌شود.

برای بذرگیری بنفشه، روی هر بوته، دو عدد گل را که از همه درشت‌تر است باقی گذاشته و بعد از زرد شدن آن‌ها را می‌چینند.

بذر بنفشه فرنگی در تخمدان به طور کامل نمی‌رسد، بهتر است مدت یک تا دو سال درجای محفوظ از رطوبت بماند و سپس آن را بکارند. به همین جهت بذر کهنه‌ی آن مشتری بیشتری دارد و تعداد بیشتری از دانه‌های کهنه‌ی آن سبز می‌شوند. در حالی که ممکن است مقدار زیادی از بذور تازه سبز نشود.

ارقام مهم بنفشه

مهم‌ترین گونه بنفشه؛ بنفشه‌ی سه رنگ^۱ است که ارقام مختلفی دارد و از آن جمله بنفشه‌ی سه رنگ گل درشت پیش رس است که به اسم بنفشه گل درشت پاریسی معروف است. دارای زمینه‌ای به رنگ‌های قرمز؛ سفید؛ زرد و مسی بوده، روی آن لکه‌های بزرگ و پهن قهوه‌ای یا بنفش و... دیده می‌شود (شکل ۸-۹).

شکل ۸-۹- ارقامی از بنفشه سه رنگ (بنفشه فرنگی)

دیفن باخیا^۱

اصل و مبدأ

گونه‌هایی از آن بومی نواحی حاره آمریکا و گونه‌هایی نیز بومی برزیل و کلمبیا هستند. به طور کلی می‌توان آن را گیاهی متعلق به مناطق استوایی آمریکا دانست.

شکل ۹-۹

مشخصات گیاه‌شناسی

دیفن باخیا گیاهی است از تیره‌ی (شیپوری = Araceae) آراسه دارای ۳۰ گونه مختلف، همیشه سبز و چند ساله است که به دلیل برگ‌های زیبایی که دارد پرورش داده می‌شود. از گیاهان معروف خانگی و گل‌خانه‌ای است. دارای ساقه‌های نرم، آبدار، ساده و غالباً بدون اشعاب که سرتاسر آن از برگ‌های غلافی پوشیده شده است این برگ‌ها سبز رنگ، بالک‌های سفید و زرد و رگبرگ‌های اصلی آن‌ها کاملاً مشخص است. برگ‌ها بسته به نوع آن پهن و درشت و یا نسبتاً کوچکند. در بیشتر رقم‌ها، برگ‌های پایین به تدریج می‌ریزند و ساقه‌ی گیاه حالت لخت به خود می‌گیرد که در این صورت گیاه زیبایی خود را از دست داده و باید ساقه‌ی آن را قلمه زد.

تکثیر

از دیاد دیفن باخیا، با قلمه‌ی ساقه و جدا کردن پاچوش صورت می‌گیرد. تکثیر با قلمه بدین صورت است که قسمت انتهایی ساقه را به طول ۱۰ سانتی متر قطع کرده و پس از ریشه دار کردن، در

^۱ - Dieffenbachia

ظرف آب و یا بستری از ماسه در گلدانی با خاک مناسب می‌کارند. بقیه‌ی ساقه که از بندهای نزدیک به هم تشکیل شده را نیز با یک وسیله‌ی برنده‌ی تیز به قطعاتی تقسیم می‌کنند، به نحوی که هر قطعه دارای یک جوانه (هر بند یک جوانه دارد) یا بیشتر باشد. هر یک از قطعات را در بستری از مخلوط $\frac{1}{4}$ ماسه و $\frac{1}{4}$ تورپ یا خاک برگ مرطوب^۱ به طور مورب، به نحوی می‌کارند که حداقل یک جوانه بیرون از بسترکشت قرار گیرد. ضمناً بهتر است مقطع بالایی قلمه مدتی پس از بُرش با چسب باغبانی پوشانده شود. تا از تبخیر آب قلمه و نیز آلودگی قارچی ممانعت به عمل آید. بستر کشت باید در دمای ۲۵ درجه سانتی‌گراد قرار گیرد. پس از ریشه دار شدن قلمه‌ها، آن‌ها را در گلدان‌هایی با ترکیب خاکی مناسب می‌کارند. از مراقبت‌های لازم حین ریشه دار شدن قلمه‌ها، می‌توان قرار دادن پوشش پلاستیکی روی قلمه‌ها و آبیاری به موقع (نه زیاد) توسط مه‌پاش به نحوی که علاوه بر آبیاری، هوای زیر پوشش نیز مرطوب شود را نام برد. در مواردی که دیفن‌باخیا دارای پاجوش باشد، می‌توان پاجوش را با وسیله‌ی دیگری طوری جدا کرد که مقداری از ریشه‌ی پایه‌ی مادری را نیز همراه داشته باشد و سپس آن را در خاک مناسب کاشت. به منظور تسریع در ریشه‌زایی قلمه‌های دیفن‌باخیا، بهتر است از هورمون‌های ریشه‌زایی استفاده کرد.

شرایط نگهداری و مراقبت‌های بعد از کاشت

نور، حرارت، رطوبت هوا: دیفن‌باخیا به نور غیرمستقیم خورشید نیاز دارد. (سایه دوست) حتی در محیط آپارتمان با نور کم نیز سازگار است؛ اما اشعه‌ی مستقیم آفتاب به آن صدمه‌ی شدید می‌زند. (آفتاب سوختگی برگ‌ها). دیفن‌باخیا، جزء گیاهان گل‌خانه‌های گرم و مرطوب است. بنابراین، در پاییز و زمستان باید گلدان‌های دیفن‌باخیا را در محلی با دمای حداقل ۱۶ درجه و حداکثر ۳۰ درجه سانتی‌گراد نگهداری کرد. بهترین دما برای نگهداری این گل ۱۸-۲۴ درجه سانتی‌گراد است. دیفن‌باخیا با توجه به این که به گل‌خانه‌های گرم و مرطوب تعلق دارد، به رطوبت نسبی زیاد در حدود ۷۰-۹۰ درصد احتیاج دارد. آبیاری: از آن‌جا که دیفن‌باخیا ساقه‌ای نرم و آبدار داشته و به بیماری پوسیدگی ساقه حساس

۱- برای ریشه‌دار کردن دیفن‌باخیا بهتر است از مخلوطی استفاده شود که pH آن متمایل به اسیدی دارای تهویه مناسب و ظرفیت نگهداری رطوبت بالایی باشد مانند ترکیب پیشنهادی در متن کتاب.

است، لذا در آبیاری آن باید دقت شود. بدین معنی که در فصولی که رشد رویشی زیاد دارد (بهار، تابستان) باید به دفعات زیاد و هر بار به مقدار کم آبیاری کرد. اما بین دو آبیاری خاک گلدان باید مرطوب بوده و خشک نشود. اما در پاییز و زمستان باید آب دادن به آن‌ها را کاهش داد.

نوع خاک: ترکیب خاکی مناسب برای دیفن باخیا شامل مخلوطی از سه قسمت خاک جنگلی و یک قسمت خاک معمولی است. مشروط بر آن که آب در اطراف ریشه نماند.

کود: از کودهای مرکب که دارای ازت و فسفر و پتاس هستند، نظیر فرمول پیشنهادی برای سینر، به مقدار ۳ گرم در لیتر هر هفته یک بار از فروردین تا آبان ماه، می‌توان محلول پاشی کرد.

موارد استفاده

دیفن باخیا یکی از رایج‌ترین گیاهان برگ زینتی آپارتمانی است و با توجه به این که گیاه گل‌خانه‌های گرم و مرطوب است می‌توان از آن در محل‌هایی از خانه که نور غیر مستقیم دارند، استفاده کرد.

ارقام مهم دیفن باخیا

دیفن باخیا دارای ارقام زیادی است که مهم‌ترین رقم آن‌ها که در آپارتمان استفاده می‌شوند، عبارتند از:

دیفن باخیا (شکل ۹-۱): دارای برگ‌های متوسط سبز رنگ آراسته به لکه‌های دراز سفید، کرم و زرد کم‌رنگ که از هر دو طرف برگ دیده می‌شود.

شکل ۹-۱- دیفن باخیا آمونتا

دیفن باخیا رژینا^۱ (شکل ۹-۱۱): دارای قد نسبتاً کوتاه، ساقه‌ی ضخیم که بر روی برگ‌های سفید مایل به سبز آن رگه‌هایی به رنگ سبز کمرنگ با حاشیه‌ی سبز تیره دیده می‌شود.

شکل ۹-۱۱- دیفن باخیا رژینا

خود آزمایی

نظری:

۱- گل میمون جزء گل‌های چندساله است که از آن به عنوان گل یک‌ساله استفاده می‌کنند؟

صحيح غلط

۲- گلابول دارای دو سیستم ریشه زایی است؟

صحيح غلط

۳- ديفن باخيا به رطوبت نسبي ۷۵-۵۰ درصد نیاز دارد.

صحيح غلط

۴- از تولید گل در ایران به صورت تجارتي حدود چند سال می‌گذرد؟

۵۰۰ سال - ۵۰ سال

۱۵۰ سال - ۱۰۰ سال

۵- دفع علف‌های هرز گلابول در چه مرحله‌ای باید صورت گیرد؟

کمی قبل از گل‌دهی - بعد از گل‌دهی

دو یا سه برگه شدن گیاه - رشد نهایی برگ‌های گیاه

۶- نشاء‌های بنفشه را در خزانه‌ی دوم با چه فاصله‌ای باید کاشت؟

۱۰ سانتی‌متر - ۲۵ سانتی‌متر

۴۰ سانتی‌متر - ۵۰ سانتی‌متر

۷- گل ساق عروس جزء گیاهان... و از داودی به عنوان گل... استفاده

می‌شود.

۸- ديفن باخيا را باید در محلی با دمای حداقل... و حداکثر... درجه

سانتی‌گراد نگهداری کرد.

۹- مشخصات گلابول رقم آلفرد نوبل را در سه سطر توضیح دهید.

۱۰- نور مورد نیاز ديفن باخيا را در سه سطر توضیح دهید.

۱۱- تکثیر بنفشه را در شش سطر توضیح دهید.

عملی:

- ۱- فراگیر باید بین تصاویر یا نمونه‌های خشک شده‌ی ۲۰ نوع گل، (گل‌های یک ساله - دو ساله و چند ساله) هر کدام دو نمونه را جدا کند.
- ۲- فراگیر باید در فصول مناسب از گل‌های باغچه‌ای یکساله و دو ساله نمونه‌ای را بکارد.
- ۳- فراگیر باید از گل‌های گل‌خانه‌ای چند نمونه را از طریق قلمه و بذر در شاسی گل‌خانه یا جعبه کشت، تکثیر کند.
- ۴- فراگیران باید به طور گروهی یا انفرادی به تهیه‌ی کلکسیون از بذور گل‌هایی که از طریق بذر تکثیر می‌شوند، براساس یک ساله یا دو ساله بودن آن‌ها اقدام نمایند.

داودی

رز هفت رنگ

شبابو

کوکب کوهی

گازانیا

رعنا زیا

مارگریت

شمعدانی

مینای پایزه

جعفری

بنفشه

همیشه بهار

أهار